การศึกษากลไกการสร้างแบบเรียนเพื่อสร้างค่านิยมรักชาติ ผ่านแบบเรียนแนวคิดสังคมนิยมแบบอัตลักษณ์จีนยุคใหม่

A Study of the Mechanisms for Cultivating Patriotic Values through New Era Socialist Textbooks with Chinese Identity

วันที่รับบทความ: 5 พฤษภาคม 2569
วันที่แก้ไขบทความ: 9 มิถุนายน 2569
วันที่ตอบรับบทความ: 18 มิถุนายน 2569

ไพลิน มุนินทรวัฒน์ [1*]
จตุวิทย์ แก้วสุวรรณ์ [2]
ณัฐกานต์ ทวีวัฒนเศรษฐ์ [3]

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์การนำเสนอแนวคิด “ความรักชาติ” ในแบบเรียนแนวคิดสังคมนิยมแบบอัตลักษณ์จีนยุคใหม่ระดับประถมศึกษา เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับความรักชาติ และ 2) อธิบายกลไกการเชื่อมโยงมิติทางอารมณ์กับมิติทางอุดมการณ์ภายในตัวบท การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะการวิจัยเอกสาร โดยใช้การวิเคราะห์ตัวบทเป็นแนวทางหลัก แหล่งข้อมูลคือแบบเรียนแนวคิดสังคมนิยมอัตลักษณ์จีนในยุคใหม่ของ สี จิ้นผิง ระดับชั้นประถมศึกษา ฉบับปี ค.ศ. 2021 ของสำนักพิมพ์การศึกษาประชาชน จำนวน 2 ฉบับ ในระดับประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย รวม 20 บท 50 หน่วยการเรียนรู้ย่อย ผลการวิจัยพบว่า แบบเรียนใช้กลไกทางภาษาในการสร้างค่านิยมรักชาติอย่างเป็นระบบ ทำหน้าที่เชื่อมโยงความภาคภูมิใจ ความผูกพัน และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของ “พวกเรา” เข้ากับกรอบความคิดเรื่องชาติและบทบาทพลเมือง ส่งผลให้ความรักชาติมิได้ถูกนำเสนอเพียงในฐานะอารมณ์เท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการผลิตความหมายที่หล่อหลอมอัตลักษณ์ของผู้เรียนอย่างเป็นลำดับ ผลการศึกษาช่วยขยายความเข้าใจเกี่ยวกับแบบเรียนในฐานะพื้นที่ผลิตความหมายเชิงอุดมการณ์ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแบบเรียน หลักสูตร สื่อการเรียนรู้ ตลอดจนการกำหนดนโยบายด้านการสร้างค่านิยมและอัตลักษณ์ของผู้เรียนในบริบทการศึกษา

คำสำคัญ: ความรักชาติ แบบเรียน อัตลักษณ์ทางสังคม การศึกษาจีน แบบเรียนระดับประถมศึกษา

[1] นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
*ผู้ประสานงานหลัก e-mail: pailin.mu@ku.th
[2] รองศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
e-mail: chatuwit.k@ku.th
[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
e-mail: nathakarn.th@ku.th

A Study of the Mechanisms for Cultivating Patriotic Values through New Era Socialist Textbooks with Chinese Identity

Received: May 5, 2026
Revised: June 9, 2026
Accepted: June 18, 2026

Pailin Munintorwat [1*]
Chatuwit Keawsuwan [2]
Nathakarn Thaveewatanaseth [3]

Abstract

This study examines the representation of patriotism in primary-level textbooks on Xi Jinping Thought on Socialism with Chinese Characteristics for a New Era. The objectives are to 1) identify the linguistic patterns related to patriotism and 2) explain how emotional and ideological dimensions are interconnected within the texts. A qualitative documentary research approach was employed with textual analysis serving as the main analytical method. Data were collected from two primary education volumes of Xi Jinping Thought on Socialism with Chinese Characteristics for a New Era (2021 edition), published by People's Education Press, comprising a total of 20 chapters and 50 learning units across the lower and upper primary levels. The findings indicate that the textbooks systematically employ linguistic mechanisms to construct patriotic values by linking pride, attachment, and a sense of collective belonging to national identity and civic roles. Patriotism is thus presented not merely as an emotion but as a meaning-making process that gradually shapes learners' identities. This study contributes to the understanding of textbooks as sites of ideological meaning production and offers guidelines for textbook development, curriculum design, learning materials, and educational policy related to educational values and identity formation.

Keywords: patriotism, textbooks, social identity, Chinese education, primary education textbooks

[1] Doctoral student, Faculty of Humanities, Kasetsart University
* Corresponding author, e-mail: pailin.mu@ku.th
[2] Assoc Prof. Dr., Faculty of Humanities, Kasetsart University
e-mail: chatuwit.k@ku.th
[3] Asst. Prof. Dr., Faculty of Humanities, Kasetsart University
e-mail: nathakarn.th@ku.th

บทนำ

ความรักชาติ (爱国) คือ แก่นของจิตวิญญาณและพลังขับเคลื่อนที่รวมใจประชาชนเข้าหากัน การปลูกฝังอุดมการณ์นี้จึงมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมคนรุ่นใหม่ (时代新人) ให้มีแรงบันดาลใจและพร้อมมีส่วนร่วมในภารกิจของชาติจีน (Wang & Wang, 2024, p. 39) ในขณะเดียวกัน ความรักชาติยังทำหน้าที่เป็นรากฐานของการสร้างค่านิยมอันพึงประสงค์ มีทัศนคติเชิงบวกต่อประเทศ ภาคภูมิใจและมีแรงผลักดันให้พัฒนาตนเองสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพตามที่ชาติต้องการ (Wang, 2021, p. 28)

ค่านิยมรักชาติแม้เป็นสิ่งที่เป็นนามธรรม แต่ถูกถ่ายทอดผ่านกลไกทางสังคมอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในบริบทการศึกษาของจีนซึ่งมีการกำหนดนโยบายและแบบเรียนเพื่อปลูกฝังความรักชาติผ่านสัญลักษณ์ ประวัติศาสตร์ และกิจกรรมเชิงพิธีกรรมต่าง ๆ (Zhang & Ma, 2023, p. 898; Tong, 2025, pp. 162-164) ตลอดจนการสื่อสารผ่านวัฒนธรรม ศิลปะ และบทเพลงในหลักสูตรการศึกษา (Peng, 2025, pp. 21-23) จากตัวอย่างข้อความในแบบเรียนระดับประถมศึกษา ฉบับต้น เช่น “我自豪我是中国人” (ฉันรู้สึกภาคภูมิใจในการเป็นชาวจีน) และ “国旗、国歌、国徽是国家的象征和标志” (ธงชาติ เพลงชาติ และตราแผ่นดิน เป็นสัญลักษณ์และเครื่องหมายแทนความเป็นชาติ) สะท้อนทั้งมิติทางอารมณ์และสัญลักษณ์ของความรักชาติ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Liu (2018, pp. 45-50) ที่ชี้ว่าการศึกษาด้านความรักชาติในแบบเรียนมีทั้งการปลูกฝังความรู้สึกและสร้างความเข้าใจเชิงความหมาย แม้งานวิจัยจำนวนมากจะอธิบายกลไกเชิงนโยบายและเนื้อหาการปลูกฝังดังกล่าวได้อย่างชัดเจน แต่ยังขาดการวิเคราะห์เชิงลึกว่า “รูปแบบการนำเสนอ” ความรักชาติในแบบเรียนแตกต่างกันอย่างไรในเชิง วาทกรรมและเชิงสัญลักษณ์ และความแตกต่างนั้นมีนัยต่อการก่อรูปค่านิยมของผู้เรียนอย่างไร

ความรักชาติอาจอธิบายได้ผ่านกรอบอัตลักษณ์ทางสังคม ซึ่งมองว่าบุคคลรับรู้และนิยามตนเองผ่านการเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคม โดยกระบวนการสำคัญ คือ การจัดประเภททางสังคม การรับเอาอัตลักษณ์ของกลุ่ม และการเปรียบเทียบทางสังคม นำไปสู่ความรู้สึกว่า “เราอยู่กลุ่มเดียวกัน” และการยอมรับคุณค่า บรรทัดฐาน และเป้าหมายของกลุ่มมาเป็นส่วนหนึ่งของตัวตน (McLeod, 2023; Abrams, 2001, pp. 14306-14309) ในด้านการศึกษา กระบวนการดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้ผ่านการใช้ภาษา สัญลักษณ์ เรื่องเล่า และกิจกรรมที่เน้นความเป็นสมาชิกของส่วนรวม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนค่อย ๆ พัฒนาความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของ “พวกเรา” ทั้งยังสอดคล้องกับข้อเสนอที่ว่าอัตลักษณ์ของเด็กสามารถก่อตัวและปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพแวดล้อม คุณค่า และประสบการณ์การเรียนรู้ (Raburu, 2015, pp. 95-97) ดังนั้น ในกรณีของการปลูกฝังความรักชาติ แบบเรียนจึงไม่ได้ทำหน้าที่เพียงถ่ายทอดเนื้อหาเกี่ยวกับชาติเท่านั้น แต่ทำให้ผู้เรียนค่อย ๆ รับรู้ตนเองในฐานะสมาชิกของชาติและส่วนรวมไปพร้อมกัน

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยมีความเห็นสอดคล้องกันว่าแบบเรียนทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการทำให้ “ความรักชาติ (爱国)” มีความเป็นรูปธรรมผ่านการคัดเลือกและจัดวางข้อความ สัญลักษณ์ และเนื้อหาทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ของชาติ โดย Liu (2018, pp. 45-50) ชี้ว่าแบบเรียนเป็นสื่อกลางในการปลูกฝังค่านิยมดังกล่าวผ่านการออกแบบเนื้อหาให้สัมพันธ์กับประสบการณ์ของผู้เรียน อันนำไปสู่การสร้างความรู้สึกผูกพันและความทรงจำร่วมในระยะยาว ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับ Xu (2025, pp. 420-423); Xiang and Zhan (2022, pp. 67-71) ตลอดจน Wu, Li and Chen (2025)

ที่เห็นว่า การปลูกฝังความรักชาติควรถูกบูรณาการเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ตามปกติ โดยเชื่อมโยงการรับรู้อัตลักษณ์ การมีส่วนร่วม และการปฏิบัติจริงในห้องเรียน ควบคู่กับการจัดกิจกรรมเสริมเพื่อเพิ่มความเป็นรูปธรรม ขณะที่ Wang (2021, pp. 28-30) ขยายประเด็นไปสู่การออกแบบกิจกรรมร่วมสมัยและการอ่านเชิงอารมณ์เพื่อกระตุ้นความรู้สึกร่วมกับเนื้อหา ส่วน Zhao, Kennedy and Yang (2024, pp. 10-12) เสนอในขอบเขตที่กว้างกว่าว่า ภายใต้ระบบการศึกษายุคใหม่ของจีน การปลูกฝังความรักชาติอาจส่งผลต่อการสร้างพลเมืองที่รักษาอัตลักษณ์ของชาติ

อย่างไรก็ตาม แม้งานวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็น “บทบาท” และ “แนวทางการจัดการเรียนรู้” เพื่อเสริมสร้างความรักชาติอย่างชัดเจนและมุ่งผลลัพธ์เชิงนโยบายหรือกิจกรรม มากกว่าการวิเคราะห์ “การนำเสนอเชิงวาทกรรม” ในตัวบทแบบเรียนว่า ใช้กลไกใดสร้างความหมายและกำกับการรับรู้ของผู้เรียน งานที่ผ่านมาอธิบายว่า แบบเรียนควรทำอย่างไรจึงปลูกฝังค่านิยมได้ แต่ยังขาดการศึกษาว่าโครงสร้างภาษา การจัดวางข้อความผลิตซ้ำหรือกำหนดกรอบความหมายของ “ความรักชาติ” อย่างไร ช่องว่างนี้จึงสะท้อนความจำเป็นของการวิเคราะห์แบบเรียนในฐานะพื้นที่ผลิตความหมาย ไม่ใช่เพียงเครื่องมือถ่ายทอดนโยบายเพื่อขยายองค์ความรู้สู่การวิเคราะห์เชิงโครงสร้างและวาทกรรมอย่างเป็นระบบ

จากช่องว่างทางการวิจัยที่ได้อภิปรายไว้ บทความนี้จึงมุ่งวิเคราะห์การนำเสนอแนวคิด “ความรักชาติ (爱国)” ในแบบเรียน ในฐานะพื้นที่ผลิตความหมายเชิงวาทกรรม เพื่อศึกษารูปแบบการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับความรักชาติ รวมถึงอธิบายกลไกการเชื่อมโยงมิติทางอารมณ์กับมิติทางอุดมการณ์ภายในตัวบท งานวิจัยมีข้อเสนอเบื้องต้นของการศึกษาว่า การนำเสนอความรักชาติในแบบเรียนไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดค่านิยมโดยตรง แต่เป็นกระบวนการสร้างความหมายผ่านกลไกทางภาษาที่ผสานอารมณ์กับอุดมการณ์ เพื่อผลิตซ้ำอัตลักษณ์ของชาติในระดับการรับรู้ของผู้เรียน ผลการศึกษาคาดว่าจะสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแบบเรียน การประเมินนโยบายด้านค่านิยม และการวิจัยเปรียบเทียบการสร้างอัตลักษณ์ชาติในบริบทการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษารูปแบบการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับความรักชาติ
2. อธิบายกลไกการเชื่อมโยงมิติทางอารมณ์กับมิติทางอุดมการณ์ภายในตัวบท

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบเอกสาร โดยใช้การวิเคราะห์ตัวบทเป็นแนวทางหลักศึกษาแบบเรียนในฐานะพื้นที่ผลิตความหมายเชิงอุดมการณ์ มุ่งวิเคราะห์การใช้ภาษาและการจัดวางข้อความในการสร้างความหมายของ “ความรักชาติ” แก่ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษา ทั้งมิติอารมณ์และอุดมการณ์

ขอบเขตการวิจัย

แหล่งข้อมูลคือแบบเรียนชุด 习近平新时代中国特色社会主义思想学生读本 (แบบเรียนแนวคิดสังคมนิยมอัตลักษณ์จีนในยุคใหม่ของ สี จิ้นผิง) ระดับประถมศึกษา ฉบับปี ค.ศ. 2021 ของ

人民教育出版社 (สำนักพิมพ์การศึกษาประชาชน) จำนวน 2 ฉบับ (ตอนต้น-ตอนปลาย) รวม 20 บท 50 หน่วยย่อย ขอบเขตครอบคลุมองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการสร้างค่านิยมรักชาติในระดับข้อความ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ตั้งอยู่บนแนวคิดว่า แบบเรียนไม่ได้เพียงถ่ายทอดความรู้ แต่เป็นพื้นที่ผลิตความหมายและหล่อหลอมอัตลักษณ์ผ่านภาษาและการจัดเนื้อหาอย่างเป็นระบบ โดยใช้ทฤษฎีอัตลักษณ์ทางสังคมของ Tajfel และ Turner อธิบายกระบวนการที่ผู้เรียนรับรู้ตนเป็นส่วนหนึ่งของ “พวกเรา” ผ่านการจัดประเภท การรับอัตลักษณ์กลุ่ม และการเปรียบเทียบทางสังคม การศึกษาวิเคราะห์แบบเรียนชุด 习近平新时代中国特色社会主义思想学生读本 (แบบเรียนแนวคิดสังคมนิยมอัตลักษณ์จีนในยุคใหม่ของสี จิ้นผิง) ระดับประถมศึกษาทั้ง 2 ฉบับ ในฐานะตัวบทที่ใช้กลไกทางภาษา 5 ด้าน ได้แก่ การใช้สรรพนาม อุปมาอุปไมย ถ้อยคำเชิงอุดมการณ์และวลีปลุกใจ คำกริยาเน้นการกระทำและการอุทิศตน และการยกระดับภาษาตามวัย กลไกดังกล่าวเชื่อมมิติอารมณ์กับอุดมการณ์ นำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ร่วมของผู้เรียนในฐานะสมาชิกของชาติและส่วนรวม ดังนั้น กรอบวิจัยจึงมุ่งอธิบายการใช้ภาษาในการผลิตความหมายของความรักชาติ และหล่อหลอมค่านิยมกับอัตลักษณ์ของผู้เรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คัดเลือกข้อความเกี่ยวกับความรักชาติจากแบบเรียนทั้ง 2 ฉบับซึ่งประกอบด้วยระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นและประถมศึกษาตอนปลาย โดยกำหนดคำสำคัญด้านชาติ พรรค ประชาชนและหน้าที่พลเมือง พร้อมบันทึกบท หน่วย และหน้า เพื่อจำแนกและตีความ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพร่วมกับการตีความเชิงตัวบท ดำเนิน 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเข้ารหัสข้อมูลตามกรอบแนวคิดเพื่อจำแนกกลไกทางภาษา 2) การจัดหมวดหมู่ข้อมูล และ 3) การตีความเชิงทฤษฎี เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาจำนวน 2 ท่านตรวจสอบความเหมาะสมของการเข้ารหัสข้อมูลและการจัดหมวดหมู่ข้อมูล จากนั้นจึงสังเคราะห์รูปแบบการใช้ภาษา 5 ประการ คือ การใช้สรรพนามสร้างความเป็นหนึ่งเดียว การใช้อุปมาอุปไมย การใช้ถ้อยคำเชิงอุดมการณ์และวลีปลุกใจ การใช้คำกริยาเน้นการกระทำและการอุทิศตนและการยกระดับภาษาตามพัฒนาการตามวัย โดยกำหนดหน่วยวิเคราะห์ 2 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับคำและวลี เช่น สรรพนาม คำกริยา คำขวัญ ถ้อยคำเชิงอุดมการณ์ (1 คำ=1 หน่วย) และ 2) ระดับประโยคและข้อความ เช่น ประโยคชี้นำ ประโยคปลุกใจ และข้อความเชื่อมผู้เรียนกับชาติและส่วนรวม

การนำเสนอข้อมูล

ใช้การพรรณนาวิเคราะห์ จัดผลตามประเด็นสำคัญ แบ่งหมวดการวิเคราะห์ พร้อมยกตัวอย่างจากฉบับต้นและปลาย เพื่อแสดงรูปแบบภาษา ความหมาย และความแตกต่างตามพัฒนาการผู้เรียน

ผลการวิจัย

จากการเข้ารหัสและจัดหมวดหมู่สามารถวิเคราะห์รูปแบบของการใช้ภาษาเพื่อปลูกฝังความรักชาติที่ปรากฏในแบบเรียนทั้งสิ้น 5 ส่วน โดยแบ่งออกเป็น 1) การใช้สรรพนามเพื่อสร้างความเป็นหนึ่ง

เดียวกัน 2) การใช้คำอุปมาอุปไมย 3) การใช้ถ้อยคำเชิงอุดมการณ์และวลีที่กระชับ ปลุกใจ จดจำง่าย 4) การใช้คำกริยาที่เน้นการกระทำและการอุทิศตน และ 5) การยกระดับภาษาตามพัฒนาการตามวัย

1. การใช้สรรพนามเพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกัน

จากการวิเคราะห์แบบเรียนทั้ง 2 ฉบับ พบว่า การใช้คำสรรพนามมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันของผู้เรียนกับส่วนรวม โดยเฉพาะคำว่า “我们” (พวกเรา) ที่ปรากฏในข้อความหลักและคำกำกับภาพในแบบเรียนฉบับต้น 72 แห่ง และในแบบเรียนฉบับปลาย 80 แห่ง สะท้อนให้เห็นว่าตัวบทให้ความสำคัญกับการสร้างอัตลักษณ์ร่วมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ คำสรรพนามดังกล่าวไม่ได้ทำหน้าที่เพียงเชื่อมโยงผู้เรียนกับข้อความในระดับภาษาเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่กำหนดตำแหน่งที่ของผู้เรียนให้เข้าไปอยู่ภายในกรอบ “พวกเรา” ซึ่งหมายรวมถึงชาติ พรรค ประชาชน และภารกิจร่วมของสังคมอย่างมีนัยเชิงอุดมการณ์ ดังจะเห็นได้จากข้อความในแบบเรียนฉบับต้น เช่น “我们都是中国人,我们每个人都深爱着祖国。” (พวกเราล้วนเป็นชาวจีน และทุกคนต่างมีความรักและความผูกพันอย่างลึกซึ้งต่อชาติ) (ฉบับต้น หน้า 1) และ “今天我们是祖国的好儿童,明天要当祖国的建设者。” (วันนี้พวกเราเป็นเยาวชนที่ดีของชาติ วันหน้าพวกเราจะเป็นผู้สร้างสรรค์และพัฒนาประเทศชาติ) (ฉบับต้น หน้า 40) ซึ่งสะท้อนทั้งการยืนยันความเป็นสมาชิกของชาติและการกำหนดบทบาทของผู้เรียนในฐานะผู้สืบทอดภารกิจของประเทศในอนาคต

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างแบบเรียนทั้งสองฉบับ พบว่าทั้งฉบับต้นและฉบับปลายต่างใช้ “我们” (พวกเรา) เป็นแกนหลักร่วมกัน แต่มีระดับการนำเสนอที่แตกต่างกันตามพัฒนาการของผู้เรียน แบบเรียนฉบับต้นใช้คำสรรพนามในลักษณะตรงไปตรงมาและใกล้ตัว มุ่งวางรากฐานอัตลักษณ์พื้นฐานของผู้เรียนในฐานะสมาชิกของชาติผู้รักประเทศ อันจะเป็นกำลังสำคัญของสังคมในอนาคต นอกจากนี้ การใช้คำว่า “你” (คุณ) ในลักษณะคำถามยังช่วยดึงผู้เรียนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม ทำให้การรับรู้อัตลักษณ์มิได้เกิดจากการรับสารฝ่ายเดียว แต่เกิดจากการเชื่อมโยงตนเองเข้ากับเรื่องราวของชาติ พรรค และประชาชน

ส่วนแบบเรียนฉบับปลาย แม้ยังคงใช้ “我们” (พวกเรา) เป็นสรรพนามหลักเช่นเดิม แต่ได้ขยายความหมายของ “พวกเรา” ให้กว้างและลึกขึ้น เชื่อมโยงผู้เรียนเข้ากับแนวคิดเชิงนามธรรมมากขึ้น เช่น ความฝัน จิตวิญญาณ และความรับผิดชอบร่วม อีกทั้งยังมีการใช้คำว่า “每个人” (ทุก ๆ คน) เน้นย้ำว่าปัจเจกทุกคนมีหน้าที่ต้องมีส่วนร่วมต่อเป้าหมายของส่วนรวม ลักษณะดังกล่าวสะท้อนการยกระดับจากการสร้างความรู้สึกเป็นสมาชิกของกลุ่มระดับพื้นฐาน ไปสู่การทำให้ตระหนักถึงบทบาทของตนในโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกกับชาติ การใช้คำสรรพนามในแบบเรียนทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ร่วมของผู้เรียนผ่านการมองตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของ “พวกเรา” ในความหมายของชาติ พรรค และประชาชน ซึ่งจะเห็นได้ว่าตัวบทได้ออกแบบการใช้ภาษาเพื่อพาผู้เรียนเข้าสู่การจัดประเภทตนเอง รับเอาอัตลักษณ์ของกลุ่ม และยอมรับบทบาทของตนในฐานะสมาชิกของส่วนรวม

2. การใช้คำอุปมาอุปไมย

การใช้คำอุปมาอุปไมยในแบบเรียนทั้ง 2 ฉบับสะท้อนการออกแบบภาษาอย่างเป็นลำดับขั้นตามพัฒนาการของผู้เรียนอย่างชัดเจน โดยแบบเรียนฉบับต้นใช้อุปมาที่อิงกับประสบการณ์ใน

ชีวิตประจำวันและธรรมชาติ เพื่อทำให้แนวคิดนามธรรม เช่น ชาติ ค่านิยม ความฝัน และการพัฒนา มีความเป็นรูปธรรมและเข้าใจง่ายขึ้น ดังข้อความในแบบเรียน 美丽中国是*我家*。(ประเทศจีนอันงดงามคือบ้านของพวกเรา) (ฉบับต้น หน้า 1) 你们现在都是*小树苗*,品德的养成需要丰富的营养、肥沃的土壤,这样才能茁壮成长。(ในเวลานี้พวกเธอเปรียบเสมือนต้นกล้าเล็ก ๆ การบ่มเพาะคุณธรรมจำเป็นต้องอาศัยสารอาหารและผืนดินที่อุดมสมบูรณ์ จึงจะสามารถเติบโตได้อย่างแข็งแรง) (ฉบับต้น หน้า 49) และ 法律是什么?最形象的说法就是准绳。用法律的准绳去衡量、规范、引导社会生活,这就是法治。(กฎหมายคืออะไร? หากอธิบายให้เห็นภาพ กฎหมายก็เปรียบเสมือนบรรทัดฐานสำหรับการวัดและตัดสิน การใช้บรรทัดฐานทางกฎหมายในการวัด กำกับ และชี้นำการดำเนินชีวิตในสังคม นั่นก็คือหลักนิติธรรม) (ฉบับปลาย หน้า 40)

จากตัวอย่างข้างต้น การอุปมาทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมกลายเป็นสิ่งที่มองเห็นและเข้าใจได้ง่ายขึ้น ลักษณะเด่นของอุปมาในฉบับต้นคือการเลือกสิ่งใกล้ตัว เช่น บ้าน ต้นไม้ เชือก มาใช้เป็นฐานในการอธิบายความหมาย ช่วยลดความเป็นนามธรรมของเนื้อหาทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิดระดับชาติคุณค่าทางสังคมเข้ากับประสบการณ์ที่คุ้นเคยได้โดยตรง อุปมาในลักษณะนี้ยังช่วยสร้างความรู้สึกอบอุ่นผูกพัน และใกล้ชิด ทำให้การปลูกฝังค่านิยมดำเนินไปผ่านการสร้างความรู้สึกร่วมควบคู่กับความเข้าใจ

แต่แบบเรียนฉบับปลายแสดงให้เห็นการยกระดับของการใช้อุปมาอย่างเด่นชัด ไม่ได้ยึดอยู่กับสิ่งใกล้ตัวในชีวิตประจำวันเพียงอย่างเดียว แต่ขยายไปสู่กรอบความรู้ที่มีความนามธรรมและเชิงโครงสร้างมากขึ้น เช่น ประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ และกฎหมาย การใช้อุปมาในลักษณะนี้สะท้อนว่าผู้เรียนในระดับที่สูงขึ้นถูกคาดหวังให้เข้าใจความหมายที่ซับซ้อนกว่าเดิม และสามารถเชื่อมโยงปัจเจกเข้ากับโครงสร้างของรัฐและสังคมได้มากขึ้น อุปมาในฉบับปลายจึงไม่ได้ทำหน้าที่เพียงช่วยให้ “เข้าใจง่าย” เท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่ “จัดกรอบความคิด” ให้ผู้เรียนมองปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในฐานะส่วนหนึ่งของระบบที่มีโครงสร้าง มีลำดับความสัมพันธ์ และต้องอาศัยการกำกับดูแลอย่างเป็นแบบแผน

การใช้อุปมาอุปไมยเป็นกลไกสำคัญในการหล่อหลอมความรู้สึกเป็นสมาชิกของกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้เบื้องต้นว่าชาติและส่วนรวมเป็นสิ่งใกล้ตัวและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการ การจัดประเภททางสังคม (social categorization) ทำให้ผู้เรียนเริ่มมองตนเองว่าอยู่ภายในกรอบเดียวกับ “พวกเรา” เมื่อชาติถูกทำให้มีความหมายคล้ายบ้านหรือพื้นที่แห่งความผูกพันจึงย่อมรับรู้ตนเองได้ง่ายขึ้นว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มนั้น ส่วนแบบเรียนฉบับปลายมีบทบาทเด่นชัดขึ้นในขั้นของ การรับเอาอัตลักษณ์ของกลุ่ม (social identification) ที่ไม่ได้เพียงทำให้ผู้เรียนรู้ว่าตนอยู่ในกลุ่มเดียวกันเท่านั้น แต่ยังชี้นำให้เข้าใจว่ากลุ่มนั้นมีโครงสร้าง มีภารกิจ มีเป้าหมาย และสถาบันหลักที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนสังคม ก่อให้เกิด การเปรียบเทียบทางสังคม (social comparison) ทางอ้อมเพราะทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสำคัญ ความชอบธรรม และความเหนือกว่าของระเบียบแบบแผนภายในกลุ่มของตน

1. การใช้ถ้อยคำเชิงอุดมการณ์และวลีที่กระชับ ปลุกใจ จดจำง่าย

การใช้ถ้อยคำเชิงอุดมการณ์และวลีที่กระชับ ปลุกใจ จดจำง่ายในแบบเรียน มีบทบาทในการเน้นสาระสำคัญจนกลายเป็นกรอบความหมายหลักของชาติและสังคม การยกคำกล่าวของผู้นำและการ

สร้างข้อความที่เชื่อมโยงประชาชน พรรค ประเทศ และเยาวชนเข้าด้วยกัน ทำให้ภาษาในแบบเรียนมีพลังทั้งในเชิงความหมายและอารมณ์

แบบเรียนฉบับต้นมีกลวิธีการใช้ภาษาโดยใช้ถ้อยคำเชิงอุดมการณ์ทั้งสิ้น 4 รูปแบบ คือ 1) คำขวัญระดับชาติและคำกล่าวของผู้นำ เช่น “爱国, 是人世间最深层、最持久的情感。” (ความรักชาติเป็นความรู้สึกที่ลึกซึ้งและยั่งยืนที่สุดของมนุษย์) 2) วลีที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ประชาชน พรรคและประเทศ เช่น “与人民同呼吸、共命运、心连心。” ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับประชาชน มีชะตากรรมร่วมกัน และผูกพันเป็นหนึ่งเดียวกับประชาชน) 3) วลีที่สื่อถึงเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ เช่น “今天我们是祖国的好儿童, 明天要当祖国的建设者。” (วันนี้พวกเราเป็นเด็กดีของชาติ วันหน้าจะเป็นผู้สร้างสรรค์และพัฒนาประเทศชาติ) และ 4) วลีที่แสดงถึงความเชื่อมั่นและความศรัทธา เช่น “人民有信仰, 国家有力量, 民族有希望。” (เมื่อประชาชนมีศรัทธา ประเทศชาติก็มีพลัง และชนชาติก็มีความหวัง) ส่วนแบบเรียนฉบับปลายมีกลวิธีการใช้ภาษาที่เพิ่มเติมอีก 2 รูปแบบ ซึ่งมีความเข้มข้นและขอบเขตกว้างขึ้น คือ 1) วลีที่กล่าวถึงการพัฒนาและสิ่งแวดล้อม เช่น “绿水青山就是金山银山。” (สายน้ำใสและขุนเขาเขียวขจีคือทรัพย์สมบัติล้ำค่า) และ 2) วลีที่สื่อถึงการลงมือทำและความมุ่งมั่น เช่น “伟大事业都始于梦想。” (ภารกิจอันยิ่งใหญ่ทั้งปวงล้วนเริ่มต้นจากความฝัน) สะท้อนว่าแบบเรียนฉบับปลายไม่ได้มุ่งเพียงปลูกฝังความภาคภูมิใจและความเป็นสมาชิกของชาติ แต่ยังมุ่งสื่อสารแนวคิดเชิงนโยบาย ภารกิจ และคุณลักษณะของพลเมืองสมัยใหม่มากขึ้น

แบบเรียนทั้งสองฉบับชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการของการใช้ภาษาเชิงอุดมการณ์ ฉบับต้นเน้นวางรากฐานให้ผู้เรียนรับรู้ความเป็นพวกเดียวกันกับชาติ พรรค ประชาชน และบทบาทของเยาวชนผ่านถ้อยคำที่เข้าใจง่ายและปลุกเร้าอารมณ์ ส่วนฉบับปลายยกระดับไปสู่ภาษาที่เข้มข้นและเป็นนามธรรม โดยเชื่อมโยงผู้เรียนเข้ากับประเด็นเรื่องการพัฒนา สิ่งแวดล้อม กฎหมาย ความมุ่งมั่น และการลงมือปฏิบัติจริง กระบวนการนี้สะท้อนการเปลี่ยนจากการทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่า “พวกเราอยู่ในกลุ่มเดียวกัน” ไปสู่การทำให้ผู้เรียนค่อย ๆ ยอมรับคุณค่า บทบาท และภารกิจของกลุ่มนั้นเป็นส่วนหนึ่งของตนเองมากขึ้น

2. การใช้คำกริยาที่เน้นการกระทำและการอุทิศตน

แบบเรียนทั้ง 2 ฉบับเลือกใช้คำกริยาที่เน้นการกระทำ ความมุ่งมั่น และการอุทิศตนอย่างต่อเนื่อง คำที่ปรากฏซ้ำอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ “努力” (มุ่งมั่น) ในฉบับต้น 13 แห่ง ฉบับปลายพบ 14 แห่ง “奉献” (อุทิศตน) ฉบับต้น 2 แห่งฉบับปลาย 3 แห่ง และ “热爱” (รักและผูกพันอย่างลึกซึ้ง) ฉบับต้น 9 แห่ง ฉบับปลาย 3 แห่ง ดังปรากฏประโยคในแบบเรียน เช่น 我们要努力去做、不断推进。把自己的人生同民族的命运紧密联系在一起,扎根人民,奉献国家。(พวกเราต้องมุ่งมั่นลงมือปฏิบัติและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยเชื่อมโยงชีวิตของตนเข้ากับชะตากรรมของชนชาติ ยึดโยงกับประชาชน และอุทิศตนเพื่อประเทศชาติ) และ 热爱自然是一种好习惯。(การรักและหวงแหนธรรมชาติเป็นคุณลักษณะนิสัยที่ดี) เป็นต้น คำกริยาเหล่านี้ล้วนชี้นำให้ผู้เรียนเห็นว่าการเป็นสมาชิกของส่วนรวมไม่ใช่เพียงการรับรู้เชิงความคิด แต่ต้องแสดงออกผ่านการกระทำที่สอดคล้องกับคุณค่าของชาติและสังคม จะเห็นได้ว่าคำกริยากลุ่มนี้ทำหน้าที่เชื่อมผู้เรียนจากการรับรู้ว่า “ตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม”

ไปสู่การยอมรับบรรทัดฐานของกลุ่มและปฏิบัติตนตามบรรทัดฐานนั้นอย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ การรับเอาอัตลักษณ์ของกลุ่ม คำกริยาอย่าง “努力” (มุ่งมั่น) “奉献” (อุทิศตน) และ “热爱” (รักและผูกพันอย่างลึกซึ้ง) ทำหน้าที่กำหนดว่าการเป็นสมาชิกของกลุ่มนี้ควรมีลักษณะอย่างไร คือ ต้องพยายามอุทิศตนและรักในสิ่งที่ส่วนรวมให้คุณค่า

ในอีกด้านหนึ่ง คำกริยาเหล่านี้ยังสะท้อนกระบวนการ การเปรียบเทียบทางสังคมด้วย เพราะแบบเรียนไม่ได้เพียงบอกว่าผู้เรียนเป็นสมาชิกของกลุ่ม แต่ยังเสนอภาพของสมาชิกที่พึงประสงค์ว่าเป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละ และยึดมั่นในคุณค่าของส่วนรวม จึงทำให้การปฏิบัติตามคำกริยาเหล่านี้กลายเป็นเกณฑ์ของการเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มโดยนัยซึ่งเป็นกลวิธีสำคัญในการหล่อหลอมอัตลักษณ์ของผู้เรียนผ่านภาษา เพราะคำกริยาเหล่านี้ไม่ได้บอกเพียงว่าควรทำอะไร แต่กำหนดด้วยว่าผู้เรียนควรเป็นคนแบบใดในฐานะสมาชิกของชาติและส่วนรวม

5. การยกระดับภาษาตามพัฒนาการตามวัยของผู้เรียน

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบแบบเรียนทั้ง 2 ฉบับ จะเห็นได้ชัดว่าภาษาถูกยกระดับตามพัฒนาการของผู้เรียนอย่างเป็นลำดับ อันสะท้อนถึงการปรับระดับภาษาให้สอดคล้องกับวุฒิภาวะทางความคิดของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยอย่างชัดเจน ดังตารางสรุป

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการยกระดับภาษาตามพัฒนาการตามวัยของผู้เรียนจากแบบเรียนทั้ง 2 ฉบับ

ประเด็น	แบบเรียนฉบับต้น	แบบเรียนฉบับปลาย	ลักษณะการยกระดับตามวัย
การใช้สรรพนามสร้างความเป็นหนึ่งเดียว	ใช้ “我们” เพื่อสร้างอัตลักษณ์ร่วมขั้นพื้นฐาน เช่น ความเป็นชาวจีน ความรักชาติ ความรักพรรค และบทบาทของผู้เรียน	ใช้ “我们” เช่นเดิม แต่เชื่อมกับแนวคิดนามธรรมมากขึ้น เช่น ความฝัน จิตวิญญาณ ภารกิจ และความรับผิดชอบร่วม	เริ่มต้นจากการสร้างความรู้สึกเป็นพวกพ้องเดียวกัน ไปสู่การเชื่อมความปัจเจกกับเป้าหมายของชาติอย่างเป็นระบบ
การใช้อุปมาอุปไมย	เริ่มจากสิ่งใกล้ตัว เช่น บ้าน กระดุม ต้นกล้า การเดินทาง เพื่ออธิบายแนวคิดนามธรรมให้เข้าใจง่าย	มีการใช้อุปมาเชิงโครงสร้าง เช่น 主心骨, 定海神针, 做大蛋糕 , 准绳 เพื่ออธิบายเรื่องการเมือง เศรษฐกิจและกฎหมาย	จากอุปมาที่เป็นรูปธรรมในชีวิตประจำวัน ไปสู่สิ่งที่ซับซ้อนและอธิบายกลไกของรัฐและสังคม
การใช้ถ้อยคำเชิงอุดมการณ์และวลีปลุกใจ	มีการใช้คำขวัญและวลีสั้นที่ปลุกใจ เข้าใจง่าย เน้นรักชาติ คุณธรรม และสร้างความเชื่อมั่น	มีการใช้ถ้อยคำเชิงอุดมการณ์ที่เข้มข้นขึ้น ครอบคลุมการเมือง กฎหมาย การพัฒนาสิ่งแวดล้อม และการเน้นให้ลงมือทำ	จากการปลูกฝังความรู้สึกร่วมและค่านิยมพื้นฐาน ไปสู่การจัดกรอบความคิดเชิงนโยบายและอุดมการณ์
การใช้คำกริยาที่เน้นการกระทำและการอุทิศตน	มีการใช้คำที่เน้นการปฏิบัติในระดับพื้นฐาน เช่น 努力, 热爱 เพื่อสร้างนิสัยและเจตคติเบื้องต้น	ยังคงคำกริยาเดิมแต่ขยายสู่ภารกิจส่วนรวม เช่น 奉献 เพื่อเน้นการอุทิศตนและสืบทอดคุณค่าร่วม	เริ่มต้นจากการกำกับพฤติกรรมส่วนบุคคล ไปสู่การกำหนดบทบาทพลเมืองและภารกิจต่อชาติ
เป้าหมายของการสื่อสาร	เน้นให้ผู้เรียนรู้สึกผูกพัน เข้าใจง่าย และซึมซับอัตลักษณ์พื้นฐาน	เน้นให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างของชาติ รัฐ พรรค และบทบาทของตนในฐานะพลเมือง	สร้างฐานอารมณ์และคุณธรรม ไปสู่การสร้างความเข้าใจเชิงอุดมการณ์และเชิงระบบ

จากตารางเปรียบเทียบข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า แบบเรียนทั้งฉบับต้นและปลายมีลักษณะการใช้ภาษาเป็นลำดับตามพัฒนาการผู้เรียน โดยฉบับต้นใช้ภาษารูปธรรม ใกล้ตัว เข้าใจง่าย เพื่อวางรากฐานอัตลักษณ์ ความผูกพันต่อชาติ และคุณธรรมพื้นฐาน ส่วนฉบับปลายยกระดับสู่ภาษานามธรรม ซับซ้อน และเป็นระบบมากขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนไม่เพียงซึมซับความเป็นส่วนหนึ่งของส่วนรวม แต่ยังเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกกับชาติ พรรค รัฐ และสังคมในมิติที่ลึกซึ้งขึ้น ดังนั้น พัฒนาการทางภาษาระหว่างสองฉบับจึงสะท้อนการเปลี่ยนผ่านจากการปลูกฝังอัตลักษณ์และคุณค่าพื้นฐาน ไปสู่ความเข้าใจเชิงอุดมการณ์และบทบาทพลเมืองอย่างเป็นระบบ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

เมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์การวิจัย พบว่าแบบเรียนใช้กลไกทางภาษาอย่างเป็นระบบในการสร้างและถ่ายทอดความรักชาติ 5 ด้าน ได้แก่ การใช้สรรพนามสร้างความเป็นหนึ่งเดียว อุปมาอุปไมยถ้อยคำเชิงอุดมการณ์และวลีปลุกใจ คำกริยาที่เน้นการกระทำและการอุทิศตน และการยกระดับภาษาตามพัฒนาการของผู้เรียน กลไกเหล่านี้เชื่อมโยงมิติทางอารมณ์กับมิติทางอุดมการณ์ ทำให้ผู้เรียนพัฒนาจากความผูกพัน ความภาคภูมิใจ และความเป็น “พวกเรา” ไปสู่การยอมรับค่านิยม หน้าที่ และบทบาทในฐานะสมาชิกของชาติ พรรค และสังคม ในเชิงวาทกรรม แบบเรียนจึงเป็นพื้นที่ประกอบสร้างอัตลักษณ์และความเป็นสมาชิกของชาติ โดยทำให้ค่านิยมที่รัฐต้องการส่งเสริมกลายเป็นความรู้สึก ความเชื่อ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างเป็นธรรมชาติ อีกทั้งยังสะท้อนความพยายามของรัฐบาลจีนในการสร้าง “พลเมืองยุคใหม่” (时代新人) ภายใต้บริบทโลกาภิวัตน์และการแข่งขันเชิงอุดมการณ์ผ่านการธำรงอัตลักษณ์ชาติและความมั่นคงทางวัฒนธรรม

หากนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกับการทบทวนวรรณกรรม พบประเด็นความสอดคล้องที่สำคัญคือ ผลการวิจัยสอดคล้องกับข้อเสนอของ Liu (2018); Xu (2025); Wang (2021); Wu, Li and Chen (2025) ที่เห็นตรงกันว่า การศึกษาความรักชาติในแบบเรียนแนวคิดสังคมนิยมแบบอัตลักษณ์จีนยุคใหม่ไม่เพียงแค่เป็นการถ่ายทอดทักษะความรู้ แต่ยังเป็นกลไกในการถ่ายทอดวัฒนธรรม จิตวิญญาณของชนชาติ และค่านิยมที่เชื่อมโยงการเติบโตของผู้เรียนเข้ากับอนาคตของประเทศ ทั้งยังควรเชื่อมความรู้ อารมณ์ และการปฏิบัติเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้สนับสนุนแนวคิดดังกล่าวอย่างชัดเจน เพราะแสดงให้เห็นว่าแบบเรียนใช้ภาษาเพื่อสร้างทั้งความรู้สึกผูกพันและกรอบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ควบคู่กันไป ไม่ใช่เพียงสื่อสารสาระความรู้ในเชิงเนื้อหาเท่านั้น

นอกจากนี้ความรักชาติอาจอธิบายได้ผ่านกรอบอัตลักษณ์ทางสังคม ซึ่งมองว่าบุคคลรับรู้และนิยามตนเองผ่านการเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคม โดยมีกระบวนการสำคัญ ได้แก่ การจัดประเภททางสังคม การรับเอาอัตลักษณ์ของกลุ่ม และการเปรียบเทียบทางสังคม อันนำไปสู่ความรู้สึกว่า “เราอยู่กลุ่มเดียวกัน” และการยอมรับคุณค่า บรรทัดฐาน และเป้าหมายของกลุ่มมาเป็นส่วนหนึ่งของตัวตน (McLeod, 2023; Abrams, 2001, p. 14307) ในด้านการศึกษา กระบวนการดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้ผ่านการใช้ภาษา สัญลักษณ์ เรื่องเล่า และกิจกรรมที่เน้นความเป็นสมาชิกของส่วนรวม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนค่อย ๆ พัฒนาความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของ “พวกเรา” และเกิดความผูกพันต่อกลุ่มที่ตนสังกัดได้อย่างเป็น

ระบบ ทั้งยังสอดคล้องกับข้อเสนอที่ว่าอัตลักษณ์ของเด็กสามารถก่อตัวและปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพแวดล้อม คุณค่า และประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้รับ (Raburu, 2015, pp. 96-97) ดังนั้น ผลการวิจัยที่พบว่าแบบเรียนใช้ภาษา ถ้อยคำเชิงรวมหมู่ และการจัดวางเนื้อหาอย่างเป็นลำดับเพื่อทำให้ผู้เรียน ค่อย ๆ รับรู้ว่าตนเองเป็นสมาชิกของชาติ จึงสะท้อนว่าแบบเรียนไม่ได้ทำหน้าที่เพียงถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับชาติเท่านั้น หากยังทำหน้าที่หล่อหลอมความเป็นพวกเดียวกันและสร้างอัตลักษณ์ร่วมของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ McLeod (2023) และ Abrams (2001, p. 14307) ที่อธิบายว่าอัตลักษณ์ทางสังคมเกิดจากการที่บุคคลรับรู้ตนเองว่าเป็นสมาชิกของกลุ่ม รับเอาบรรทัดฐานและคุณค่าของกลุ่มมาเป็นส่วนหนึ่งของตน และมองความเป็นสมาชิกของกลุ่มในเชิงบวก ทั้งนี้ ในกรณีของแบบเรียนที่ศึกษา การใช้สรรพนาม “我们” (พวกเรา) อย่างต่อเนื่อง การทำให้ชาติและส่วนรวมเป็นสิ่งใกล้ตัวผ่านอุปมา และการใช้ถ้อยคำเชิงอุดมการณ์ที่ตอกย้ำกรอบ“พวกเรา”ล้วนทำให้ผู้เรียนรับรู้ตนเองว่าอยู่ในกลุ่มเดียวกันกับชาติและส่วนรวม และค่อย ๆ รับเอาคุณค่าของกลุ่มนั้นมาเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้ตนเอง

แต่อย่างไรก็ดี เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยอื่น ๆ จะเห็นความต่าง ในระดับจุดเน้นของการศึกษาอย่างชัดเจน กล่าวคือ งานของ Xu (2025); Wang (2021); Wu, Li and Chen (2025); Xiang and Zhan (2022) ส่วนใหญ่ที่เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษาครั้งนี้วิเคราะห์กลไกภายในแบบเรียนโดยตรง และพบว่าแบบเรียนได้สร้างกรอบความหมายของความรักชาติผ่านภาษาและการจัดวางเนื้อหาตั้งแต่ระดับตัวบท ผลการศึกษานี้มีส่วนพัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรมเดิมอย่างเด่นชัด ประการแรก งานวิจัยก่อนหน้าอธิบายว่าแบบเรียนหรือการสอนภาษาจีนสามารถปลูกฝังความรักชาติได้ แต่ยังไม่ได้จำแนกอย่างเป็นระบบว่ากลไกทางภาษาที่ทำหน้าที่ดังกล่าวประกอบด้วยอะไรบ้าง ขณะที่ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถแยกกลไกได้ชัดเจนเป็น 5 ด้าน และอธิบายความสัมพันธ์แต่ละด้านกับการสร้างความหมายของความรักชาติภายในตัวบทได้อย่างเป็นลำดับ ประการที่สอง งานวิจัยนี้ช่วยขยายข้อเสนอของ Liu (2018) และ Wang (2021) ที่เน้นการทำให้ความรักชาติซึ่งเป็นนามธรรมกลายเป็นสิ่งที่ผู้เรียนเข้าถึงได้ โดยแสดงให้เห็นโดยตรงว่าแบบเรียนใช้ทั้งอุปมา ถ้อยคำเชิงอุดมการณ์ และคำกริยาที่ชี้นำพฤติกรรม เพื่อแปลงความรู้สึกผูกพันให้กลายเป็นกรอบการรับรู้และการปฏิบัติ ประการที่สาม งานวิจัยนี้ทำให้เห็น “พัฒนาการของภาษา” อย่างชัดเจนระหว่างแบบเรียนฉบับต้นกับฉบับปลาย ซึ่งเป็นประเด็นที่งานวิจัยเดิมกล่าวไว้เพียงโดยนัย คือ ฉบับต้นใช้ภาษาที่เป็นรูปธรรม ใกล้ตัว และเข้าใจง่าย เพื่อวางรากฐานด้านความผูกพัน อัตลักษณ์ และคุณธรรมพื้นฐาน ส่วนฉบับปลายยกระดับไปสู่ภาษาที่มีความเป็นนามธรรมเข้มข้น และเชื่อมโยงกับโครงสร้างของรัฐ กฎหมาย การพัฒนาสิ่งแวดล้อม และบทบาทพลเมืองมากขึ้น ผลดังกล่าวช่วยต่อยอดจากข้อเสนอของ Xiang and Zhan (2022) และ Zhao, Kennedy and Yang (2024) ที่ชี้ว่า การศึกษาของประเทศจีนยุคใหม่มุ่งพัฒนาผู้เรียนจากความรู้สึกเชิงอารมณ์ไปสู่ความตระหนักในหน้าที่ ความรับผิดชอบ และความเป็นสมาชิกของรัฐชาติในระดับที่สูงขึ้น

ผลการศึกษาครั้งนี้จึงตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้ครบถ้วนทั้งในด้านการจำแนกรูปแบบการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับความรักชาติ และในด้านการอธิบายกลไกที่เชื่อมมิติทางอารมณ์กับมิติทางอุดมการณ์ภายในตัวบท เมื่อเปรียบเทียบกับการทบทวนวรรณกรรม พบว่า งานวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับงานก่อน

หน้าในข้อที่ว่าแบบเรียนและการสอนภาษาจีนเป็นกลไกสำคัญในการปลูกฝังความรักชาติและอัตลักษณ์ของชาติ (Liu, 2018; Xu, 2025; Wang, 2021; Wu, Li and Chen, 2025) แต่มีความแตกต่างตรงที่งานนี้มุ่งวิเคราะห์ตัวบทแบบเรียนโดยตรง ไม่ได้เน้นเพียงกิจกรรมการสอน และมีส่วนพัฒนาจากวรรณกรรมเดิมด้วยการจำแนกกลไกทางภาษาอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งชี้ให้เห็นพัฒนาการของภาษาในการหล่อหลอมอัตลักษณ์ของผู้เรียนจากระดับพื้นฐานไปสู่ระดับอุดมการณ์และบทบาทพลเมืองอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าแบบเรียนเป็นพื้นที่สร้างความหมาย ค่านิยม และอัตลักษณ์ผ่านกลไกทางภาษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาด้านภาษา วาทกรรม และค่านิยมทางการศึกษา
2. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแบบเรียน หลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเชื่อมโยงจากความเข้าใจไปสู่การปฏิบัติ
3. การวิจัยในอนาคตควรศึกษาการใช้แบบเรียนในบริบทจริงและการตอบสนองของผู้เรียน เพื่อทำความเข้าใจผลของตัวบทต่อการรับรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

Abrams, D. (2001). Psychology of Social Identity. In Smelser, N. J. and Baltes, P. B. (Eds.), *International Encyclopedia of Social and Behavioral Sciences.* (pp. 14306-14309). Elsevier.

Liu, X. (2018). Patriotic Education in Chinese Textbooks. *Journal of Nanjing Xiaozhuang College*, 2018(3), pp. 45–50.

McLeod, S. (2023). *Social identity theory in psychology.* Simply Psychology. https://www.simplypsychology.org/social-identity-theory.html

Peng, Y. (2025). Exploring the value education functions of folk songs in music textbooks: Evidence from Hunan Education Edition junior secondary music textbooks. *Music Education and Creation*, 2025(2), pp. 21–23.

Raburu, P. A. (2015). The Self-Who Am I?: Children's Identity and Development through Early Childhood Education. *Journal of Educational and Social Research*, *5*(1), pp. 95-102.

Tong, C. (2025). A practical study on effectively integrating the patriotic spirit into course teaching in the new era in secondary vocational education. *Society and Public Welfare*, (4), pp. 162-164.

Wang, S., & Wang, J. (2024). Integrating patriotism education into primary school information technology textbooks in the new era: A case study of Zhejiang Education Edition primary information technology textbooks. *New Curriculum Guidance*, (33), pp. 39-42.

Wang, T. (2021). Love the Motherland, Foster New Social Trends: A study on pathways for integrating patriotism education into primary Chinese language classrooms. *Exam Weekly*, (76), pp. 28-30.

Wu, Y., Li, J., & Chen, Z. (2025). Exploring pathways for integrating patriotism education into primary school curriculum teaching in the new era. *Cultural and Educational Materials*, 2025(17), pp. 143–146.

Xiang, J., & Zhan, Y. (2022). Research on the practical path of patriotism education in primary schools in the new era. *Basic Education Review*, 2022 (11), pp. 67–71.

Xu, X. (2025). Exploring strategies for integrating patriotism education into primary school Chinese language teaching. *Special Symposium on Inheriting Chinese Culture and Integrating Innovative Education and the 2025 Annual Academic Conference on Educational Theory and Management* (pp. 420-423). Shenshan Town Central Primary School.

Zhang, C., & Ma, Y. (2023). Invented borders: The tension between grassroots patriotism and state-led patriotic campaigns in China. *Journal of Contemporary China*, 32(144), pp. 897-913.

Zhao, Z., Kennedy, K. J., & Yang, H. (2024). 'Beyond the nation state': Does China's 'new era' education facilitate an international orientation to citizenship education?. *Globalization, Societies and Education*, pp. 1–12.